

EUROPA ESTÀ VIVINT EN AQUESTS MOMENTS UNA CRISI SISTÈMICA

Ferran Sáez Mateu

Escriptor i professor a la URL

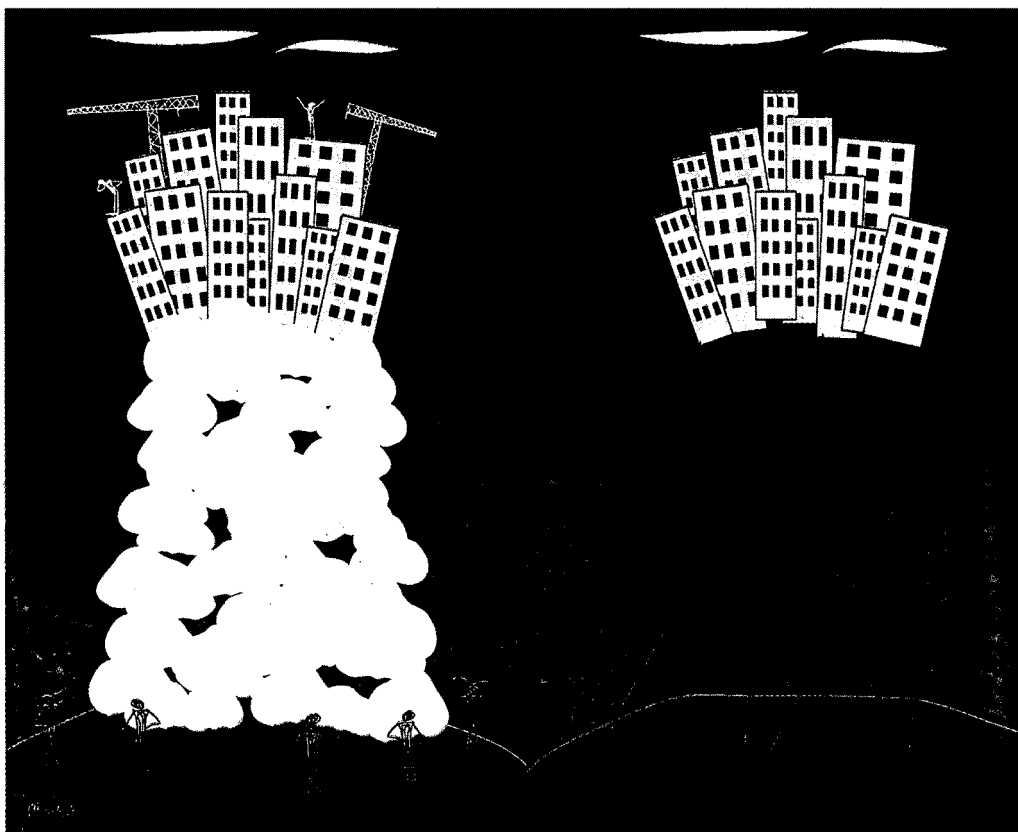
Comenta l'article a
www.avui.cat/98772

Adéu a tot allò

Hi ha dues preguntes. La primera i més temptadora és: què passarà? La segona, força més humil, és: què ha passat? Parlo de la crisi sistèmica que viu Europa, òbviament. Pel que fa a la primera qüestió és difícil de respondre-hi sense apel·lar a vaguetats futurològiques. La resposta a la segona, tot i ser sens dubte discutible, permet dir algunes coses més substancials que, a més, poden ser corroborades —o no!— amb fets relativament recents. Ara està de moda escriure articles del tipus “jo això ja m'ho temia!” (és curiós que llavors no fessin públiques les seves preocupacions, oi?). Com que ja som grandets per jugar a certs jocs, prefereixo fer referència no a allò que suposadament em neguitejava fa uns anys sinó a allò que vaig publicar sobre aquell neguit, i que pot ser consultat a qualsevol biblioteca. No es tracta de presumir de dots profètiques ni res per l'estil, sinó simplement de constatar que no totes les perspectives permeten fer anàlisis igualment coherents.

L'ANY 1998 -JA VEIEN QUE HA PLOGUT una mica, des de llavors— vaig publicar un llibre intítulat *El crepuscle de la democràcia*. En realitat s'hauria pogut dir *El crepuscle del sistema*, però la primera opció resultava més eufònica. En aquell assaig, un servidor feia determinades anàlisis des de la perspectiva de la filosofia política, així com alguna “predicció” (en el sentit precís de “descripció d'una tendència que sembla raonable pensar que s'acabarà consumant”). En resumeixo les tres principals. El sistema —és a dir, la democràcia representativa associada al lliure mercat, etc.— és el resultat d'una llarga i dolorosa cadena de conquestes, però la majoria dels ciutadans el percepció com si fos una cosa tan natural —i, per tant, tan segura i previsible— com els cicles de la Lluna o la llei de la gravetat. Això vol dir que moltes persones creuen que el sol fet de “tenir dret” a una pensió —o a assistència sanitària gratuïta, o al que sigui— garanteix el fet de gaudir-les en un futur. En segon lloc, moltes persones consideren que l'Estat de benestar només té raó de ser si és universal i si satisfà els desigs —i no només les necessitats— dels seus usuaris. Aquestes mateixes persones consideren que entre les necessitats materials i les necessitats postmaterials, en terminologia de Ronald Inglehart, no hi ha d'haver cap jerarquia ni prioritat. En tercer lloc, i finalment, molts consideraven a finals dels noranta que calia privatitzar l'Estat en unes coses (els serveis assistencials de les ONG, sobretot) i alhora estatilitzar coses que havien estat sempre privades. Com va declarar l'aleshores ministre Jesús Caldera, “la familia ha sustituido durante siglos a las instituciones públicas en esa tarea [la cura de persones dependents] y eso es lo que queremos cambiar” (*El País*, 27-12-2005).

A FINALS DEL 2005, CALDERA VA EXPLICAR que cap al 2015 hi haurà entre 300.000 i 400.000

SOMEKAWA

persones que rebrien un ajut per atendre els seus familiars dependents. Si calculem una prudentíssima mitjana de 500 euros per persona que té cura de familiars dependents, això voldrà dir que l'Estat hauria d'assumir mensualment 200.000.000 euros només en aquest concepte. Llavors corrien temps de vaques grassíssimes. Tot i així, alguns vam advertir que “el càlcul oficial del ministeri situa la despesa mínima cap al 2015 en l'1% del PIB, és a dir, uns 9.000.000.000 d'euros anuals (actualment [2005] la despesa computada pel ministere

“Avui aquelles falses classes mitjanes formades sobretot per prejubilats amb pensions extravagants, paletes que fa cinc anys cobraven 4.000 euros al mes, etcètera, ja no existeixen oficialment”

ri per aquest concepte és del 0,18% del PIB). Si el càlcul el féssim en relació al 2030 /2040, és a dir, quan la generació del *baby boom* s'endinsi en la incerta aventura de la tercera edat, les 400.000 persones podrien passar tranquil·lament a ser ben bé un milió, o molt més” (la resta del meu article el trobaran a internet). Recordo que dir això a finals de l'any 2005 era gairebé una excentricitat. En aquell moment, el que estava de moda és proposar que l'AVE arribés a totes les capitals de partit judicial, que els cotxes de línia comarcal fossin substituïts per l'Airbus, que hi hagués prejubilacions a partir dels 45 anys i que la prioritat del govern fos el tractament de residus, les polítiques de gènere i el foment de l'energia solar. Ah, aquells bons temps de vaques a punt de rebotar! (el pinso el pagaven els alemanys, òbviament).

EN RELACIÓ AL QUE ESTÀ PASSANT ARA, l'any 2005 marcà un punt d'inflexió. L'Estat de benestar va quedar completament lligat a les plusvàlues immobiliàries, el principal beneficiat de les quals va ser l'adminis-

tració; això convé no oblidar-ho. Els poliesportius de poble de mida olímpica, les biblioteques de barri que aspiraven emular a la Congress Library i altres sofisticades sardinades es pagaven amb les requalificacions de sòl públic i els impostos derivats de la construcció. Es feien cases que la gent no podia pagar, però que comprava igualment; després, s'oferien serveis públics que depenien d'aquesta ficció. I gira, que tomba... En tot cas, la gran ficció que ha precipitat aquest final fou la simulació a gran escala, tant a Europa com als Estats Units, d'una classe mitjana que ja no existia. D'aquella època data justament un assaig impecable: *La fine del ceto medio e la nascita della società low cost*, de Massimo Gaggi i Edoardo Narduzzi. Avui, 18 de maig del 2010, aquelles falses classes mitjanes formades sobretot per prejubilats amb pensions extravagants, paletes que fa cinc anys cobraven 4.000 euros al mes, etcètera, ja no existeixen oficialment. Com es deia abans a les pel·lícules d'amor que acabaven malament, va ser bonic mentre va durar.